

Bevarandeplan för Natura 2000-området Gropahålet SE0420137

Gropahålet och sandnejlika Foto: Johanna Ragnarsson samt Kristian Nilsson

Grunduppgifter om Gropahålet

Län:	Skåne
Kommun:	Kristianstad
Läge:	6 km söder om Åhus vid Yngsjö
Markägare:	Statligt, kommunalt
Areal:	76,2 ha
Skyddsform:	Naturresept
Bakgrund:	pSCI beslutat av Regeringen 1997-01. SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12. SAC fastställt av Regeringen 2013-04. Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länsstyrelsen Skåne län 2017-12-21 resp. 2017-12-22.
Reviderad:	2017-01

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009) om bevarande av vilda fåglar och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen. Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området. I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig. I bevarandeplanen anses fullgod bevarandestatus vara densamma som gynnsam.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas.

Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan dessa planer har beslutats.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/N2000 eller
telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Innehållsförteckning

ÖVERSIKTSKARTA.....	5
OMRÅDESBESKRIVNING.....	6
INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT NATURA 2000.....	7
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden.....	8
Bevarandemål.....	8
Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus.....	9
Naturtyper.....	9
HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA NATURA 2000-OMRÅDET NEGATIVT?.....	11
SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER.....	12
Skydd och reglering.....	13
Prioriterade bevarandeåtgärder.....	13
Restaureringsåtgärder.....	14
Löpande skötsel.....	14
Uppföljning.....	14
REFERENSER.....	14
BILAGOR.....	15
Bilaga 1, Karta med naturtyper enligt Natura 2000.....	16
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan.....	17
Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.....	18
Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna.....	19

Översiktskarta

Områdesbeskrivning

Natura 2000-området Gropahålet omfattar naturreservatet Gropahålet samt intilliggande område i norr som Kristianstad kommun äger. Området utgörs huvudsakligen utav trädklädda sanddyner där tall dominerar. Tallskogen i västra kanten är ej medtaget som trädklädd sanddyn då den huvudsakligen utgörs av likåldrig produktionsskog med tall. I den västra kanten finner man också två mindre betesmarker varav den ena har fin flora. Gropahålet är viktigt för det rörliga friluftslivet med gott om vandringsstigar.

Området tillhörde under bysamhällets tid Yngsjö bys utmark och ligger strax norr om Gropahålet, Helge ås nya utlopp som bröt igenom sanddynerna år 1775. Den ursprungliga vegetationen tros ha dominerats av ek. Ett fåtal gamla ekar finns eller har tidigare funnits inom Hanöbuktens kustdynlandskap. Efter avverkning av skogen brukades jorden på Kristianstadsslättens utmarker ofta genom ett extensivt ogödslat åkerbruk inom inhägnade "lyckor", där säd oftast skördades två år i rad, bovete följt av råg. Marken fick sedan ligga i träda i ett varierande antal år under bete.

Plantering av strandråg och tall för att binda flygsand, gjordes åtminstone redan på 1730-talet i närheten (Vittskövle). På 1820- och 1830-talen planterades tall på dynerna inom det nuvarande Natura 2000-området, men ännu på Generalstabskartan från 1862 markeras området som trädlöst.

Först på Häradsökonomiska kartan från 1926-1934 är området trädbevuxet. Så sent som på flygfoto från 1940 är skogen betydligt glesare än idag. Kompletterande skyddsplantering av bergtall har gjorts på 1900-talet. Delar av gräsmarkerna i Natura 2000-områdets västra del synes ha varit uppodlade på 1940-talet.

Området ligger på Kristianstads-slätten, som är en depression i urberget, varpå ligger marina sediment från krita i form av sandsten och kalksten. Ovanpå detta ligger sedan urbergs- och kalkstensmoräner från den senaste istiden och slutligen ett sandlager avsatt från Baltiska issjön. Ett system av strandvallar bildades under Litorinahavets inverkan, då havsytan stod upp till 10 meter över dagens nivå. Dessa strandvallar inneslöt länge en stor lagun som sträckte sig från Yngsjö till Linderödsåsen. Efter avverkning av skogen i historisk tid formade vinden, särskilt i den norra delen av området, där Natura 2000-området ligger, mäktiga flygsanddyner, med toppar upp till 15 meter höga inom området.

Natura 2000-området Helge å angränsar i väster. Två naturreservat finns i området, Gropahålet och Lillesjö.

Under vintern/våren 2015 gjordes åtgärder i sanddynsområdet inom det EU-finansierade projektet SandLIFE. Man utökade och nyskapade gläntor på sanddynernas sydsluttningar och skapade ytor med öppen sand. I nordöst glesade man ut trädsiktet genom att avverka yngre träd och friställa äldre spärrgreniga tallar.

Två större partier med bergtall avverkades också. Åtgärderna syns tydligt på kartan i bilaga 1 nedan.

En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Ingående naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök.

Tabell 1. Gropahålets naturtyper med arealer och Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
*Kustnära permanenta sanddynor med örtvegetation (grå sanddynor, 2130)	0,28	0,76	1,04
Kustnära trädklädda sanddynor (2180)	7,34	48,9	56,3
Total areal naturtyper:	7,6	49,7	57,3
Total områdesareal:	76,2		
Natura 2000-arter	Bevarandestatus		
Sandnejlika (<i>Dianthus arenarius</i> , 1954)	Fullgod		
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Fågeldirektiv.

För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper, Natura 2000-arter och typiska arter som utgjort grund för utpekandet av området. Genom att ha gynnsamt tillstånd bidrar Natura 2000-området till att skapa eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

De prioriterade bevarandevärdena är att bevara kustdynerna med både öppna sandiga ytor och trädbeklädda ytor med tall. (naturtyperna 2180, Trädbeklädda sanddyner och 2130 Grå sanddyner). Grova träd, solbelysta stammar samt död ved bevaras och säkerställs kontinuerligt. Flera öppna ytor med bar sand restaureras fram. De sandiga dynerna har en artrik flora med t.ex. hedblomster och sandnejlika utspritt i området. Sandnejlika liksom de typiska arterna ska förekomma i livskraftiga populationer. Idag finns upp till ca 180 exemplar av sandnejlika, men det varierar årligen.

Motivering:

Kusten vid Hanöbukten innehåller stora arealer med komplexa system med kustdyner, kuststräckan mellan Åhus i norr och Juleboda i söder utgör ett av Sveriges största kustdynlandskap. Under 1700-talet var erosion via vind ett stort problem för att träden hade fällt till virke eller eldstäder. På 1800-talet gjordes stora planteringar för att binda upp sanden. Idag är erosion av sand måttlig-liten men tillräcklig för att bibehålla en naturlig dynamik i området.

Området är ett av få där påverkan från människor inte är stor trots att omgivningarna helt domineras av sommarstugor. De sandiga dynerna har en artrik flora med t.ex. hedblomster och sandnejlika utspritt i området.

Bevarandemål

Arealen med Trädtäckta sanddyner (2180) ska vara minst 56,3 hektar. Arealen med grå sanddyner (2130) ska minst vara 1,0 hektar.

Typiska och karakteristiska arter som ryl, kruståtel (2180) samt borstståtel, trift, backtimjan, bergsyra och gul fetknopp samt fågeln fältpiplärka (2130) ska föryngra/föröka sig i området. Naturliga processer i form av tramp, slitage, saltvatten/saltstänk, periodisk torkstress, sanddrift, erosion/abrasion, ackumulation samt transport av sand med strömmar ska förekomma. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Uppsamlat driftmaterial från stranden får inte deponeras i områdets sanddyner. Området ska präglas av en mosaik av trädtäckta och öppna sanddyner.

Öppna delar av trädtäckta sanddynerna

Fysiska strukturer i form av sandblottor och bryn ska förekomma. Det ska finnas mycket rikligt med blottad sand i området. Solexponerade varma/vindskyddade miljöer samt solexponerad bark/ved ska utgöra ett påtagligt inslag i hela området.

Den tidigare trädtäckta sanddynen har efter restaurering blivit öppna sanddyner som med tiden kan utvecklas till naturtypen grå sanddyner (2130). Redan nu finns en del arter etablerade i de öppna sanddynerna som finns insprängda i de trädtäckta dynerna.

En omväxlande topografi av sanddyner ska förekomma i området.

Trädtäckta delar av de trädtäckta sanddynerna

De trädklädda dynerna ska domineras av tall men inslag av lövträd som ek och björk ska finnas. Det ska finnas gamla träd och för yngning av nya träd som efterträdare av tallen. Värdefulla träd (t ex bärande och blommande träd, hagmarksträd, hålträd, grova träd och eller gamla senvuxna träd) ska finnas. Vegetationstäcket ska vara luckert med partier med öppen sand samt olika renlavar. Blommande örter ska finnas i riklig mängd. Det ska finnas död ved (t ex torrträd, hålträd, liggande död ved etc. av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier). Ingen vedartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning.

Natura 2000-art

Sandomrörning ska förekomma i sådan omfattning att Natura 2000-arten sandnejlika som är beroende av dessa kan fortleva långsiktigt i området. Sandnejlika ska finnas i minst 180 exemplar.

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Naturtyper

Trädklädda sanddyner (2180)

Naturtypen Trädklädda sanddyner dominerar i Natura 2000-området. Träden utgörs av planterad tall (*Pinus sylvestris*) och bergtall (*P. mugo*), med inslag av björk och enstaka ekar och granar. De äldsta tallarna är nu 180 år gamla men de flesta är från yngre planteringar eller naturlig för yngning. På marken finner man huvudsakligen ett täcke utav lavar och mossor t.ex renlavar sp. och myrkvastmossa. De största värdena finns idag i dess östra delar, framför allt nordöstra, där ljusinsläppet är något större och variationen är högre, både beträffande strukturer och arter.

Det finns en del gläntor och några av sanddynernas sydsluttningar har öppen sand.

I gläntor med bar sand finner man antydning till borsttåtelhed (2130) men de restaurerade delarna av området är inte riktigt fullt utvecklade ännu. Arter som finns i de öppnare delarna av området är bl.a. borsttåtel, trift, sandnejlika, fältsippa, hedblomster, fårsvingel, vanlig sandviol, tofsäxing, sandstarr, sandrör, backtimjan, bergsyra och gul fetknopp. De rödlistade arterna hedpärlemorfjäril, knölspindel samt liten myrlejonslända finns här.

I de mer trädklädda delarna av området där få gläntor förekommer har en mer skogsdominerande flora etablerat sig med arter som t.ex. ryl, grönpyrola, björkpyrola, kruståtel, ängskovall, liten blåklocka, fönsterlav, grå renlav, hedrenlav, purpurknipprot, revlumner,

tallticka, liten fatsvamp, motaggsvamp och tallört. De rödlistade arterna fläckig myrlejonslända och liten myrlejonslända finns också.

Det finns en stor kunskapsbrist gällande insekter, lavar och svampar i Lillesjöområdet. Området längs Hanökusten är dock, sett ur ett nationellt perspektiv, ett av de viktigaste områdena för insekter och andra evertebrater knutna till sandmiljöer med blottad, rörlig sand.

Man kan även hitta äldre spärrgrenade träd som visar på att området har varit betydligt öppnare än det är idag. Även dessa träd kommer dock att förlora sina värden om området tillåts fortsätta växa igen.

Under vintern/våren 2015 gjordes åtgärder i sanddynområdet inom det EU-finansierade projektet SandLIFE. Man utökade och nyskapade gläntor på sanddynernas sydsluttningar och skapade ytor med öppen sand. I nordöst glesade man ut trädsiktet genom att avverka yngre träd och friställa äldre spärrgreniga tallar.

Två större partier med bergtall avverkades också.

Större delen av området är klassat till att ha icke fullgod bevarandestatus. Stora delar av tallskogen är i dagsläget allt för tät och marktäckningen består huvudsakligen av lavar och mossor. På de nyligen renoverade sandblottorna behöver en representativ flora etablera sig innan dessa delar är fullgoda, då hamnar de snarare i naturtypen 2130.

Permanent kustnära sanddyner med örtvegetation (grå dyner, 2130)

Naturtypen permanenta sanddyner med örtvegetation (grå sanddyner) finner man i betesmarken i västra delen av Natura 2000-området. Vegetationen utgörs huvudsakligen utav borsttätelhet (4.1.4.1) samt torr fårsvingelgräsmark triftvariant (5.4.1.2 a) (dock med lite trift). Växter som man finner här är bland annat backtimjan, bergsyra, rödtoppa, ängshavre, borsttätel, fårsvingel, sandsvingel, gulmåra, gul fetknopp, liten blåklocka, sandstarr, rödven och trift. Området längst ner i sydväst domineras av strandråg. I skötselplanen för det västligaste området står att i alla fall de två södra områdena med 2130 ska betas, helst med hästar. De betas av får nu

Det finns också ett antal rödlistade arter som observerats utanför men i nära anslutning till Gropahålet. Framför allt har det gjorts fynd på den öppna stranden nedanför samt i angränsande Friseboda naturreservat strax söder om Helge ås utlopp. Dessa arter har med stor sannolikhet även funnits i Gropahålet tidigare eftersom det rör sig om liknande miljöer. Det är också troligt att arterna kan sprida sig till Gropahålet efter restaureringsinsatser.

Arterna det handlar om är: havsmurarbi (EN), havstapetserarbi (NT), sandödlan (VU), martorn (EN), svartfläckig blåvinge (NT) och fältpiplärka (EN).

Gemensamt för dessa arter är att de lever i öppna och solexponerade miljöer, öppna sandblottor och/eller i miljöer med en välutvecklad blomrik dynhedsvegetation.

En fortsatt restaurering av området skulle otvetydigt öka möjligheterna för dessa arter att etablera sig.

Icke-Naturtyper

Innanför dynerna finns likåldrig tallskog som är rakstammig. Denna skog är helt sluten.

Tallföryngringen är riklig och bildar snabbt täta igenvuxna ytor, vilket försämrar synligheten av dyntopografin och minskar de öppna sandyterna. Arter som ryl och fältsippa finns både här och inom naturtyperna.

Natura 2000 – arter

Sandnejlika (1954)

Sandnejlika är en flerårig, tätt tuvad ört med kala, vanligen enblommiga stjälkar. De blågröna bladen är nästan barrlika, hårda och har sträva kanter. De känns igen på deras speciella kronblad som är djupt fransade (se bild på första sidan). Blommorna är vita till färgen men har vid basen en grön fläck med vita eller röda hår. Blommorna är mycket väldoftande, särskilt nattetid. Blomningstiden är från juni till september. De täta tuvorna bildas genom förgrening av jordstammen.

Sandnejlikan växer främst vid Skånes östra kust men även som i detta fall på Kristianstadsslätten. Det finns även fyra lokaler i västra Skåne. Den har under florainventeringen av Skåne (1990-2001) blivit funnen på ca 275 lokaler. Den svenska underarten *Dianthus ssp. arenarius* finns förutom i Sverige endast på ett fåtal lokaler i Estland och Lettland. De skånska lokalerna utgör västliga utposter av artens östligt europeiska utbredning. Sandnejlikan är en karaktärsart för den sydöstskånska sandstappen men i Gropahålet växer den inte på typisk sandstapp utan i öppnare sandblottor, både inne i den trädklädda sanddynen och utanför.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas.

De största hoten för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

- igenväxning av sandmarkerna med förtätning och igenväxning av träd- och buskskikt. vilket kan leda till att de gamla och grova träden utskuggas och dör och att de nödvändiga sandblottorna försvinner och därmed arterna som lever där.
- gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen (t ex gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring, bekämpningsmedel, användande av avmaskningsmedel med likartad miljöpåverkan som avermectin m.m.) som skadar mark och vegetation.
- gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar samt användning av bekämpningsmedel.
- markexploatering eller annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, t.ex. skogsplantering, uppodling, dikning och täktverksamhet.
- produktionsinriktat skogsbruk i den träddklädda sanddynen, och ofta även i anslutning till ett objekt. Skogsbruket leder till att värdefulla element och strukturer försvinner, samt kan även leda till uttorkning genom ändrade markförhållanden och hydrologi. Det innebär i sin tur att många arter knutna till naturtypen har svårt att överleva. Föryngringsavverkningar innebär också en fragmentering av naturtypen.

- avverkning av gamla och/eller grova träd och bortplockning av död ved
- förändringar av krontäckning i skogspartier med sluten karaktär som kan påverka kryptogamer, både lavar och svampar negativt.
- brist på gamla men kläna, senvuxna bokstammar med röthål, som är mest värdefulla för epifyter.
- brist och bortplockning på grov och död ved av alla åldrar.
- brist på gamla och grova träd.
- Brist på solbelysta gläntor med sandblottor. Gläntor är oerhört viktiga för de insekter som är knutna till denna typ av miljöer och det gäller även solbelysta gamla tallar/ död ved.
- transporter genom området som ger upphov till körskador på marken.

Arter (Sandnejlika)

- Kvarvarande lokaler med sandnejlika hotas främst av avtagande beteshävd, vilket leder till ett mera slutet vegetationstäckte, förnaansamling och uppbyggnad av ett humusskikt.
- Att sanden inte omlagras då och då så att ny humusfattig sand blottläggs och kalkhalten bibehålls.

Skydd och bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärderna består av nuvarande och eventuella planerade skydd, restaureringsåtgärder, som vanligtvis är större engångsåtgärder, och löpande skötsel, som inte är engångsåtgärder och som behöver göras löpande.

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Vid genomförandet av art-och habitatdirektivet utgår man från att alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte ett sådant tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Syftet med övergångsbestämmelserna var inte att undanta tillståndskravet för framtida förändringar av befintliga verksamheter utan man ville undvika en obligatorisk omprövning av samtliga verksamheter som bedrevs 1 juli 2001. Vid ändringar av verksamheter och vid nyanläggning aktualiseras dock tillståndsplikten.

På grund av att fornlämningar finns i området måste alla åtgärder som skulle kunna ha en inverkan på dessa först samrådas med kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen Skåne. Exempel är åtgärder så som slyuppdragning eller markberedning. Kulturmiljöenheten kan komma att ställa

krav på att arkeologiska insatser före eller i samband med markingrepp. Undantag från denna regel är dock de områden där det redan skett sandrörning inom projektet SandLife.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning eventuellt fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen.

Markägare kan eventuellt få rätt till ersättning om **tillstånd inte kan ges** och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Ersättning ges dock inte i alla fall t.ex. inte om man blivit nekad att uppföra byggnationer inom Natura 2000-områden. Om skog ska ersättas vill Naturvårdsverket att all skog inom Natura 2000-området ersätts samtidigt så att inte Natura 2000-området har ersatts i vissa delar och inte i andra. Miljöersättning inom betesmarker anses också vara en form av ersättning.

Skydd och reglering

Natura 2000-området Gropahålet är skyddat genom två naturreservat, Gropahålet (Södra delen) och Lillesjö (Norra delen).

I Lillesjö är det förbjudet att ändra topografi och hydrologi, att använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, att avverka träd och buskar samt att bryta sönder död ved samt att anlägga byggnader eller bryggor. Inom Gropahålet är det förbjudet att bedriva täkt, dra fram ledningar, anlägga vägar, uppföra master m.m., använda kemiska bekämpningsmedel, att inplantera främmande växt- och djurarter, bedriva täkt av lav och mossor, att avverka eller bedriva jakt i annan form än skydds jakt på kanin.

Området anses vara tillräckligt reglerat.

Prioriterade bevarandeåtgärder

De prioriterade bevarandeåtgärderna är att fortsätta restaureringen av området till en mer öppet, varierat dynlandskap. Detta bör ske i etapper där man succesivt glesar ut tallbestånden österifrån. Glesa ut trädskiktet så det blir mer luckigt med gläntor, spara inslag av lövträd och bärande buskar, speciellt om bryn kan utvecklas. Gamla tallar och eventuella ekar och bokar ska lämnas kvar och gynnas genom röjning av intill växande träd d.v.s friställ äldre spärrgreniga träd. Skapa sandblottor i sydslänter och gläntor med t.ex. harv eller plog.

Spara död ved i olika ålder/tjocklek och i olika grader av solbelysning. Det behöver också skapas död ved i området för att öka mängden död ved genom ringbarkning och kvarlämnande av fällda träd. Håll områdena med 2130 i västra delen av området fri från buskar och träd.

Restaureringsåtgärder

De initiala åtgärderna har redan utförts. Den fortsatta restaureringen av området till en mer öppet, varierat dynlandskap bör ske i etapper där man succesivt glesar ut tallbestånden österifrån. Upptagande av gläntor med sandblottor kan förväntas gynna fältpiplärka, som häckar söder om området, hotade insekter beroende av öppen sand, samt växter, vars frön kräver naken jord för att gro, som till exempel ryl. Grova tallar krävs för spillkråkans botråd, vilket på sikt gynnar även andra hålbyggande fågelarter.

Löpande skötsel

Glesa ut trädskiktet så det blir mer luckigt, spara inslag av lövträd och bärande buskar, speciellt om bryn kan utvecklas. Gamla tallar och eventuella ekar och bokar ska lämnas kvar och gynnas genom röjning av intill växande träd d.v.s friställ äldre spärrgreniga träd.

All gran ska på sikt tas bort.

Bilda öppna solbelysta gläntor

Skapa sandblottor i sydslanter och gläntor med t.ex. harv eller plog. Avverka träd i sydsluttningar. Fortsätt att hålla de öppna områdena öppna men tillåt blommande växter att etablera sig. Sandnejlikan har inte hittats inom Naturreservatet Gropahålet, vilket kan tyda på en pågående utarmning av en mer kalkkrävande flora.

Skapa död ved i området för att öka mängden död ved genom ringbarkning och kvarlämnande av fällda träd.

Spara död ved i olika ålder/tjocklek och i olika grader av solbelysning.

Löpande bortröjning av eventuella bergtallsuppslag. Håll områdena med 2130 i västra delen av området fri från buskar och träd. Där bete inte räcker till eller inget bete sker ska röjningar ske vart 5:e år, kraftiga omrörningar krävs för att få upp kalkrik sand igen.

Främmande arter ska bekämpas och avlägsnas. I dagsläget gäller detta framför allt uppslag av bergtall som kan komma i de avverkade ytorna

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Referenser

Artdatabankens Artfaktablad (1992-2001) för de rödlistade arterna inom området.

Artdatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne Län om rödlistade arter, GIS-skikt.

Länsstyrelsen, Bager. H och Persson A., 2009:41, Skånes rikkärr.2009.

Länsstyrelsen, 2008. Gropahålet Skötselplan samt beslut

Länsstyrelsen, 2015. Lillesjö Skötselplan samt beslut

Löfroth M. (ed.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.

Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets förlag.

Olsson, K-A. m.fl. (red), 2003. Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål. Lund

Skogsstyrelsen, Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsen. 2000.
Skogsvårdsstyrelsen 1995-11-08. Nyckelbiotopsinventeringen.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Naturtypskoder för kartan
3. Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.
4. Rödlistade och hotade arter

Upprättad av Länsstyrelsen Skåne

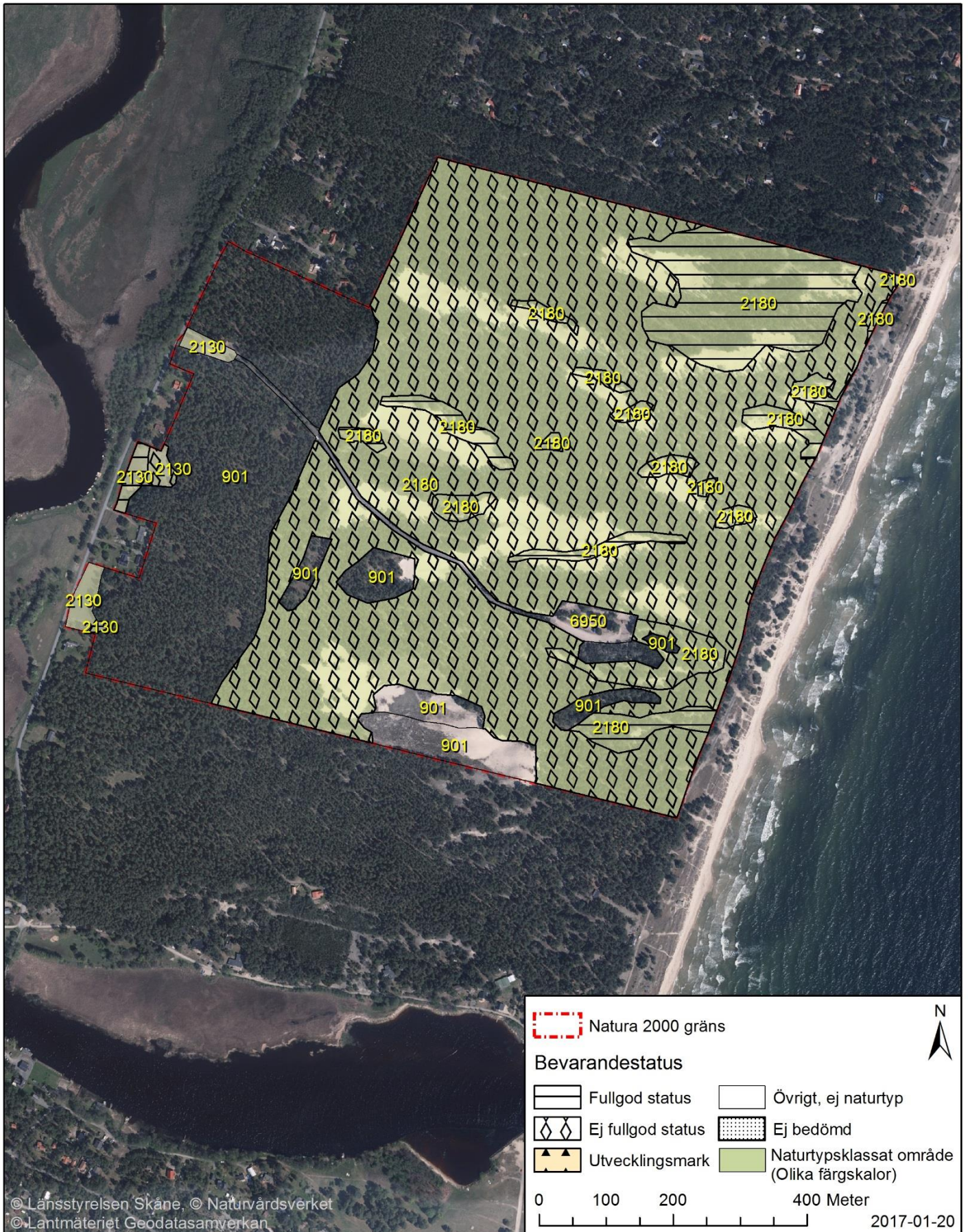
Planförfattare: Kristian Nilsson

Senast reviderad 2017-01-20 av Marie Björkander

Natura 2000-området Gropahålet, SE0420137 med naturtyper

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Natura 2000-naturtyper

2130 - Permanenta kustnära sanddyner med örtvegetation (grå dyner)

2180 - Kustnära trädklädda sanddyner

Icke-naturtyper

901 - Tallskog (ej naturtyp)

6950 - Väg

Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.

Diametergräns för grova träd per trädslag. Trädens diameter mäts vid brösthöjd.

Ek och bok	80 cm
Alm och ask	60 cm
Övriga ädellövträd	50 cm
Sälg	40 cm
Rönn	30 cm
Övriga triviala lövträd	50 cm
Tall och gran	70 cm

Ungefärlig nedre **åldersgräns för gamla träd per trädslag.** Med ”gamla träd” avses biologiskt gamla träd med en annan epifytflora, insektsfauna, barkstruktur och/eller stamform som avviker från yngre vuxna träd. Trädens grovlek är inte alltid en säker indikator på ett trädets ålder, då träd i vissa miljöer kan vara senvuxna.

Triviallövträd	100 år
Gran	120 år
Tall	150 år
Ek	200 år
Bok	150 år
Övriga ädellövträd	150 år

Bedömning av den **totala mängden död ved** (stående + liggande).

Lite	< 5 m ³ /ha
Måttligt	5 – 15 m ³ /ha
Rikligt	15 – 40 m ³ /ha
Mycket rikligt	> 40 m ³ /ha

Bedömning av den **totala mängden gamla träd** och **totala mängden grova träd.**

Saknas	Inga grova/gamla träd upptäckta
Enstaka	< 2/ha
Tämligen allmän	2 – 10/ha
Allmänt - rikligt	> 10/ha

Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna

Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2015 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. F= fridlyst art, Ågp= art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter, B2, B4 & B5 hänvisar till resp. bilaga i art- och habitatdirektivet.

Naturtyp/Organism grupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annan fakta
Naturtyper 2180 och 2130			
Kärlväxter			
	ryl	<i>Chimaphila umbellata</i>	EN
	sandnejlika	<i>Dianthus arenarius</i>	EN, F
	tofsäxing	<i>Koeleria glauca</i>	EN
	hedblomster	<i>Helichrysum arenarium</i>	VU, F
	vanlig sandviol	<i>Viola rupestris subsp. rupestris</i>	NT
	gullstånds	<i>Jacobaea paludosa</i>	EN
	fältsippa	<i>Pulsatilla pratensis</i>	F
	purpurknipprot	<i>Epipactis atrorubens</i>	F
	revlummer	<i>Lycopodium annotinum</i>	F
Insekter			
	hedpärlmorfjäril	<i>Argynnis niobe</i>	NT
	Fläckig myrlejonslända	<i>Euroleon nostras</i>	VU, Ågp
	Liten myrlejonslända	<i>Myrmeleon bore</i>	NT
	knölspindel	<i>Araneus angulatus</i>	NT
Lavar	Fönsterlav	<i>Cladonia stellaris</i>	-
	Grå renlav	<i>Cladonia rangiferina</i>	-
	hedrenlav	<i>Cladonia portentosa</i>	-
Svampar	Liten fatsvamp	<i>Poronia erici</i>	VU
	motaggsvamp	<i>Sarcodon squamosus</i>	-
	tallticka		-
Fåglar	fältpiplärka	<i>Anthus campestris</i>	EN, Ågp

Bevarandeplanen för Gropahålet

Syftet med Natura 2000-området Gropahålet i Kristianstads kommun är att bevara kustdynerna med både öppna sandiga ytor och trädbeklädda ytor med tall. De sandiga dynerna har en artrik flora med t.ex. hedblomster och sandnejlika utspritt i området.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de fyra kriterierna areal, ekologiska strukturer & funktioner, typiska arter samt Natura 2000-arter (Arter i habitatdirektivets bilaga 2), beskrivning av området samt beskrivning av varje naturtyp och/eller art, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus samt vad som kan påverka Natura 2000-området negativt. Den innehåller även information om vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000- området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane